

Sygn. akt I ACa 319/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Beniak

Sędziowie: SA Jacek Pasikowski

del. SO Bożena Rządzińska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko M. Z., J. S. i T. S.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej M. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 7 lipca 2016 r. sygn. akt I C 513/14

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 319/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 7 lipca 2016r. Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. przeciwko M. Z., J. S. i T. S. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

w pkt. 1. uznał za bezskuteczną w stosunku do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. umowę darowizny, sporządzoną przed notariuszem B. Ż. w dniu 12 kwietnia 2012r. (repertorium A nr 879/2012), zawartą pomiędzy J. S. i T. S. a M. Z., której przedmiotem jest nieruchomość położona we wsi K., gmina W., powiat (...), województwo (...), oznaczona nr 220/2, o powierzchni 2,3200ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Mławie prowadzona jest księga wieczysta o nr (...), wraz z zawartym w treści tej umowy oświadczeniem M. Z. o ustanowieniu na przedmiotowej nieruchomości rzecz J. S. i T. S. służebności osobistej, polegającej na prawie nieodpłatnego i dożywotniego korzystania z jednego pokoju od strony północno-wschodniej oraz ze wszystkich urządzeń i pomieszczeń przeznaczonych do wspólnego użytku wszystkich mieszkańców domu, w tym z kuchni, sieni i łazienki oraz z całego budynku inwentarsko-składowego - w celu ochrony wierzycelności :

- należnych (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. od T. S. podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 7 września 2012r. w sprawie I C 888/12 do wysokości kwot: 129.713,68 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 marca 2012r. do dnia zapłaty, 2.779,62 zł, 5.647 zł,

- należnych (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. od J. S. na podstawie nakazu zapłaty z dnia 11 października 2010r., wydanego przez Sąd Okręgowy w Kaliszu w sprawie I Nc 79/10 do wysokości kwot: 70.541,12 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 października 2010r. do dnia zapłaty, 17.632,46 zł, 9.813 zł,

przy czym uznanie bezskuteczności powyższej umowy dotyczy udziału, który przypadnie T. S. i J. S. wskutek zniesienia ich wspólności majątkowej małżeńskiej,

w pkt. 2. oddalił powództwo przeciwko J. S. i T. S. w całości,

w pkt. 3. zasądził od M. Z. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. kwotę 18.814,40 tytułem zwrotu kosztów procesu,

w pkt. 4. zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. na rzecz J. S. kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

w pkt. 5. zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. na rzecz T. S. kwotę 7.200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

w pkt. 6. nakazał pobrać od M. Z. na rzecz Skarbu Państwa- Sąd Okręgowy w Płocku kwotę 3.378,89 zł tytułem zwrotu wydatków.

Uzasadniając opisane rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy ustalił, że umową z dnia 12 kwietnia 2012r. J. i T. małżonkowie S. podarowali córce, M. Z. do jej majątku odrębnego nieruchomości, położoną we wsi K., gmina W., oznaczoną nr 220/2, o powierzchni 2,32 ha, dla której SR w Mławie prowadził księgę wieczystą nr (...), zaś M. Z. ustanowiła na nabytej nieruchomości na rzecz rodziców oraz dziadków T. i E. S. dożywotnią i nieodpłatną służebność osobistą. Wartość darowizny strony oceniły na 100.000 zł, przy czym wartość służebności na 80.000 zł.

Dla powyższej nieruchomości założono nową księgę wieczystą o nr (...), utworzoną po odłączeniu nieruchomości z kw (...). Nieruchomość obciążona jest hipoteką umowną w kwocie 210.000 zł na rzecz (...) S. A. w D. z tytułu umowy pożyczki, zaciągniętej przez J. i T. S..

Wcześniej, tj w dniu 11 października 2010 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym nakazał P. S. i J. S., aby solidarnie zapłacili (...) sp. z o.o. w K. kwotę 207.665,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 października 2010r. do dnia zapłaty oraz kwotę 9.813 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Żaden z pozwanych nie wniósł zarzutów i od dnia 3 listopada 2010r. nakaz jest prawomocny. Nakaz wydano na podstawie weksla in blanco, wystawionego przez P. S., a poręczonego przez J. S., wypełnionego przez wierzyciela w dniu 22 września 2010r.

W dniu 8 marca 2012r. Sąd Okręgowy w Kaliszu wydał kolejny nakaz zapłaty i nakazał P. S. i T. S., aby zapłacili solidarnie (...) sp. z o.o. w K. kwotę 162.400 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 7 marca 2012r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.647 zł tytułem kosztów procesu. Odpis nakazu doręczono T. S. w dniu 13 marca 2012r. Zarzuty od nakazu zapłaty wnieśli obaj pozwani. Przyznali, iż posiadają względem powoda zadłużenie, jednak w innej wysokości, niż dochodzona pozwem. Podali, iż P. S. zawarł z powodem ugodę, na mocy której spłaca zadłużenie w ratach miesięcznych – po 5.000 zł każda rata. Załączyli polecenie przelewu na kwotę 5.000 zł z dnia 21 lutego 2012r. Zarzuty P. S. zostały odrzucone z powodu braku opłaty i wobec niego nakaz zapłaty stał się prawomocny. Do akt sprawy załączono dokument pn „uznanie długu wraz z warunkami spłaty”, z którego wynika, iż P. S. uznał jako bezsporne swoje zadłużenie wobec powoda, wynikające z wezwania do wykupu weksla z dnia 22 września 2010r. na kwotę 207.665,32 zł plus koszty procesu i odsetki, zaś T. S. przystąpił do powyższego długu jako dłużnik solidarny. Zobowiązali się spłacać zadłużenie w miesięcznych ratach po 5.000 zł miesięcznie, począwszy od października 2010r. Ponadto, zobowiązali się przewłaszczyć na rzecz D. w dniu 14 października 2010r. stado trzody chlewnej w ilości 43 sztuk i wystawić weksel in blanco na zabezpieczenie obecnego i mogącego powstać w przyszłości zadłużenia.

W toku procesu powód załączył rozliczenie wpłat dłużników z tytułu zadłużenia, dochodzonego w sprawie i w sprawie I Nc 79/10; wskazał, iż łącznie z kosztami procesu i odsetkami zadłużenie wynosi kwotę 244.478,64 zł, z tego odliczono wpłaty na łączną kwotę 92.407,33 zł i doliczono niezapłaconą fakturę z 19 listopada 2011r. wraz z odsetkami; wskazał, iż pozostało do zapłaty 167.400 zł. Wyrokiem z dnia 7 września 2012r. Sąd Okręgowy w Kaliszu utrzymał w całości nakaz zapłaty z dnia 8 marca 2012r. wobec T. S.. Wyrok jest prawomocny, nie był zaskarżony.

P. S. uiścił częściowo należności za pasze, dostarczane przez powoda, zarówno przed powstaniem przedmiotowych tytułów wykonawczych, jak i później, także pozwani uiścili częściowo te należności poprzez wpłaty gotówkowe oraz rzeczowe w postaci ciągnika i stada tuczników. P. S. regulował na rzecz powoda także należności za inne dostawy paszy, nie objęte powyższymi tytułami wykonawczymi.

W dacie dokonania darowizny na rzecz córki, J. S. i T. S. byli także właścicielami nieruchomości, położonej w miejscowości K. i P., gm. W. o nr 62, 64 i 507, o powierzchni 5,84 ha, o wartości – w ocenie dłużnika- 200.000 zł, obciążonej hipoteką umowną w kwocie 210.000 zł na rzecz (...) S. A. w D. z tytułu umowy pożyczki z dnia 5 października 2011r. Z treści księgi wieczystej (...) wynika, iż ta sama hipoteka obciąża nieruchomość podarowaną córce, a ponadto, iż do nieruchomości zostały wszczęte egzekucje z wniosku (...) sp. z o.o. w K., Wytwórni (...), (...) sp. z o.o. w M.. W dacie podarowania córce nieruchomości nie mieli oni innego majątku poza powyższym.

W toku egzekucji, prowadzonej przez komornika I. B. w sprawach o sygn. Km 199/13, Km 693/13, Km 498/14, Km 667/14, Km 668/14, Km 683/14, Km 966/14 dokonano sprzedaży części nieruchomości J. S. i T. S., położonej w miejscowości K. i P., gm. W. tj. działkę o nr (...), za kwotę 77.000 zł. Z sumy uzyskanej ze sprzedaży przyznano (...) S.A. w D. kwotę 51.838,08 zł tytułem zaspokojenia należności głównej; pozostali wierzyciele otrzymali jedynie niewielkie kwoty z tytułu zaspokojenia kosztów procesu lub kosztów egzekucyjnych, powód nie uzyskał żadnej kwoty.

Zadłużenie pozwanych J. i T. S. wobec pozostałych wierzycieli, poza powodem i (...) S.A. w D., wynosi ponad 150.000 zł.

Obecnie wartość nieruchomości, podarowanej córce przez J. i T. S. wynosi 191.340 zł, w tym wartość obciążających ją służebności to kwota 41.720 zł.

M. Z. jest mężatką, ma na utrzymaniu jedno dziecko. Zarabia netto ok. 3.500 zł miesięcznie, jej mąż prowadzi gospodarstwo rolne. T. S. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie ogrodnictwa, uzyskuje dochody w wysokości około 1.000 zł miesięcznie, jego żona nie ma własnych dochodów.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu, którego podstawę prawną stanowi art. 527 kc, za uzasadnione. T. S. jest dłużnikiem powoda z tytułu poręczenia weksla in blanco; jego należność w kwocie 162.400 zł wraz odsetkami ustawowymi od dnia 7 marca 2012r. do dnia zapłaty i kosztami procesu stwierdzona jest nakazem zapłaty, wydanym w sprawie I C 888/12 Sądu Okręgowego w Kaliszu, utrzymanym w mocy wyrokiem tego sądu z dnia 7 września 2012r. J. S. jest dłużnikiem powoda z tytułu poręczenia innego weksla in blanco; należność z tego tytułu określa nakaz zapłaty, wydany w sprawie I Nc 79/10 Sądu Okręgowego w Kaliszu na kwotę 207.665,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 października 2010r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

Zaskarżona czynność prawna jest darowizną, a zatem pozwana, M. Z. uzyskała na jej podstawie korzyść majątkową bezpłatnie. To oznacza, że powód jest zwolniony z obowiązku wykazywania stanu jej wiedzy co do świadomości dłużników pokrzywdzenia wierzyciela, skoro zgodnie z powołanym wyżej przepisem okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Fakt, iż na otrzymanej od rodziców nieruchomości pozwana ustanowiła służebności na ich rzecz i na rzecz dziadków, nie zmienia oceny, iż przysporzenie majątkowe otrzymała ona bezpłatnie.

Wobec powyższego dwie kwestie wymagały rozważenia a mianowicie czy na skutek darowizny nastąpiło pokrzywdzenie wierzyciela oraz czy dłużnicy mieli świadomość, że dokonując darowizny, krzywdzą wierzyciela.

W chwili dokonania darowizny na rzecz córki, J. S. i T. S. byli właścicielami nieruchomości, położonej w miejscowości K. i P., gm. W. o powierzchni 5,84 ha, o wartości – w ocenie dłużnika- 200.000 zł. Nieruchomość ta jednak od 2011r. obciążona była na rzecz innego podmiotu hipoteką w kwocie 210.000 zł.

Zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego (art. 1025 § 1 pkt 5 kpc) z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w tej samej kategorii należności zarówno zabezpieczone hipotecznie, jak i inne, korzystające z ustawowego pierwszeństwa, a więc i z pierwszeństwa wynikającego z art. 532 kc. Wedle ustawowej kolejności zaspokojenia należności zabezpieczonych hipotecznie, należności zabezpieczone hipotekami wpisanymi do księgi wieczystej mają pierwszeństwo zaspokojenia przed należnościami zabezpieczonymi hipotekami niewpisanymi do tej księgi, bez względu na czas powstania hipotek (art. 11 u.k.w.h.). Ponieważ należność powoda nie była zabezpieczona hipoteką, nie mógłby on w toku egzekucji skierowanej przeciwko dłużnikom uzyskać zaspokojenia przed (...) Agencją (...), której należność takie zabezpieczenie posiadała. Zatem, w przypadku wszczęcia egzekucji, w pierwszej kolejności zaspokojone byłyby należności objęte kategorią 1- 4 (art. 1025 § 1 kpc), następnie wierzytelności wierzycieli hipotecznych dłużnika, którzy mają pierwszeństwo przed dłużnikami osobistymi właściciela nieruchomości oraz wierzytelność wierzycieli pauliańskich. Zaspokojenie należności objętych kategorią piątą art. 1025 § 1 kpc nie następuje według zasady proporcjonalności, ale wedle zasady pierwszeństwa, co oznacza, że wierzyciel pauliański uzyskuje zaspokojenie swojej należności dopiero po zaspokojeniu wierzycieli hipotecznych.

Wysokość obciążającej pozostały majątek dłużników hipoteki, przekraczała w dacie dokonania przedmiotowej czynności prawnej wartość tego majątku, przy czym każdego z dłużników w zakresie jego udziału w nieruchomości. Gdyby więc nawet powód skierował wówczas egzekucję do powyższej nieruchomości, nie jest prawdopodobne, by uzyskał jakąkolwiek sumę. Sąd Okręgowy podkreślił także, iż obecnie z opisanej nieruchomości pozostały jedynie dwie działki, gdyż jedna działka została sprzedana w toku postępowania egzekucyjnego; pozostałe działki o wartości ok. 120.000 zł (200.000 zł wartość całej nieruchomości – 77.000 zł wartość nieruchomości sprzedanej) obciąża nadal hipoteka na rzecz (...) Agencji (...), wynosząca aktualnie 32.407,35 zł. Po zaspokojeniu wierzyciela hipotecznego dla powoda i innych wierzycieli, których łączne należności wynoszą ok. 150.000 zł, pozostałaby z egzekucji z tej nieruchomości jedynie kwota ok. 90.000 zł.

Z przytoczonych okoliczności wynika, że i w dacie dokonania darowizny na rzecz córki i w chwili obecnej majątek małżonków S. nie pozwala na pokrycie ich zadłużenia wobec powoda, wynoszącego obecnie ponad 200.000 zł; sama zaś darowizna doprowadziła do wyzbycia się istotnego składnika majątkowego bez żadnego ekwiwalentu. Wprawdzie egzekucja z tej nieruchomości nie pokryje pełnej kwoty zadłużenia, ale spowoduje jej zmniejszenie. Wartość przedmiotowej nieruchomości wynosi 191.340 zł, skierowanie do niej egzekucji przez powoda pozwoli zatem na pokrycie należności hipotecznej na rzecz Agencji i częściowe zmniejszenie zadłużenia małżonków S. wobec powoda o ok. 160.000 zł.

Sąd Okręgowy uznał zatem, że czynność prawna z 12 kwietnia 2012r. stanowiła pokrzywdzenie wierzyciela, gdyż na jej skutek pogłębił się stan niewypłacalności J. S. i T. S.; z posiadanego przez nich majątku powodowa spółka nie uzyskałaby zaspokojenia swoich wierzytelności.

Powszechnie przyjęty jest pogląd, iż dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarczy na pokrycie długów. Pozwani nie obalili tego domniemania w toku procesu. Sąd Okręgowy przyjął więc, że dłużnicy mieli świadomość pokrzywdzenia powoda, kiedy dokonywali przedmiotowej czynności prawnej. Ponadto, J. S. w dniu 18 października 2010r., a T. S. w dniu 13 marca 2012r., otrzymali odpis nakazu zapłaty, zobowiązującego ich do uiszczenia na rzecz powoda określonej kwoty pieniężnej, czyli przed dokonaniem przedmiotowej darowizny i w ocenie Sądu I instancji zdawali sobie sprawę z tego, że wyzbycie się nieruchomości spowoduje niemożność pokrycia tych należności.

Odnosząc się do zarzutu nieuzyskania przez powoda klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, Sąd Okręgowy, przywołując pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 12 maja 2011r., III CZP 15/11, stwierdził, że wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 kc uznania za bezskuteczną

czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego, nawet gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 k.r.o.

Sąd Okręgowy stwierdził również, że tytuł wykonawczy uprawnia wierzyciela do prowadzenia egzekucji z majątku jego dłużnika, przy czym składnik majątkowy, który ubył z tego majątku na skutek zaskarżonej skargą paulińską czynności prawnej, jest traktowany tak jakby nadal wchodził w skład majątku dłużnika, gdyż z art. 527 § 1 k.c. wynika sankcja w postaci bezskuteczności względnej zaskarżonej czynności prawnej. Ponadto, skoro powód w chwili wytoczenia powództwa oraz wyrokowania posiadał tytuły wykonawcze przeciwko dłużnikom, to tym samym miał prawo do prowadzenia egzekucji z ich majątku, co przesądza o jego legitymacji czynnej w procesie wytoczonym na podstawie art. 527 § 1 kc przeciwko osobie trzeciej, która dokonała zaskarżonej czynności prawnej z dłużnikiem.

Wskazana przez powodową spółkę wysokość niezaspokojonych wierzytelności, nie przekracza kwot, zasądzonych od dłużników tytułami wykonawczymi, dlatego uwzględniono powództwo do tak określonego żądania.

Sąd Okręgowy w świetle art. 531 § kpc oddalił powództwo przeciwko J. S. i T. S. z uwagi na brak legitymacji biernej w niniejszym procesie.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 kpc. Powód wygrał w całości proces przeciwko M. Z., dlatego też zasądzono na jego rzecz od pozwanej całość poniesionych kosztów, tj. wynagrodzenie pełnomocnika (7.200 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa 17 zł), opłatę od pozwu (10.785 zł), koszt dojazdów pełnomocnika do sądu (812,40 zł), łącznie 18.814,40 zł. M. Z., jako stronę przegrywającą proces, obciążono także wydatkami, związanymi z uzyskaniem opinii biegłego (3.378,89 zł). Skoro oddalono w całości żądanie powoda, skierowane przeciwko małżonkom S., należało zasądzić od powoda na ich rzecz koszty zastępstwa procesowego.

Apelację od opisanego rozstrzygnięcia wywiodła pozwana M. Z., zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie punktów 1, 3 i 6, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 527 § 1 kc poprzez jego

błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, że okoliczność, czy wpłaty dokonane przez dłużników T. i J. S. doprowadziły do pełnego zaspokojenia wierzytelności powodowej spółki nie ma znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy, podczas gdy stwierdzenie zaspokojenia wierzytelności powódki przez dłużników skutkować powinno oddaleniem powództwa, co skutkuje nierozpoznaniem istoty sprawy przez Sąd I instancji;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 451 § 3 kc poprzez jego

niezastosowanie do zarachowania wpłat dokonanych przez dłużników na rzecz powodowej spółki, w sytuacji gdy dłużnicy jak i wierzyciel - powodowa spółka nie wskazywali na poczet którego z długów są dokonywane wpłaty, zatem wpłaty te powinny zostać zaliczone na poczet długu najdawniej wymagalnego, tj. wierzytelności, której ochrony domaga się powódka w niniejszym postępowaniu;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 527 § 1 kc w zw. z art.

532 kc poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu dla badania

wypłacalności dłużników T. i J. S. kolejności zaspokajania ich wierzycieli w sytuacji uwzględnienia skargi paulińskiej, tj. pierwszeństwa zaspokojenia wierzyciela, względem którego czynność prawna dłużników została uznana za bezskuteczną przed innymi wierzycielami, podczas gdy badanie wypłacalności dłużników powinno odbyć się w oparciu o ich sytuację majątkową sprzed zawarcia z córką M. Z. umowy darowizny w dniu 12 kwietnia 2012 r., co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem powódki;

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 527 § 1 kc poprzez jego

błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wskutek zawarcia przez J. i T. S. z córką M. Z. umowy darowizny nieruchomości w dniu 12 kwietnia 2012 r. doszło do pokrzywdzenia powódki jako wierzyciela, podczas gdy ze względu na brak możliwości uzyskania klauzuli wykonalności uprawniającej do prowadzenia egzekucji z majątku wspólnego małżonków S., wierzyciel nie był uprawniony do prowadzenia egzekucji z darowanej przez wyżej wymienionych nieruchomości, co konsekwencji skutkuje brakiem możliwości wystąpienia pokrzywdzenia wierzyciela - powodowej spółki na skutek zawarcia przedmiotowej umowy;

5. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 98 § 1 kpc polegające na

zasądzeniu od pozwanej M. Z. na rzecz powódki kosztów postępowania obejmujących całą opłatę od pozwu uiszczoną przez powodową spółkę oraz nakazaniu ściągnięcia od M. Z. równowartości całego wynagrodzenia biegłego w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy powództwo zostało oddalone w stosunku do dwóch z trzech pozwanych, co zgodnie z normą art. 98 kc (powinno być kpc) powinno skutkować obciążeniem powodowej spółki częścią kosztów postępowania (w wysokości 2/3 ogółu kosztów), na które składa się opłata od pozwu i wynagrodzenie biegłego.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości w stosunku do pozwanej M. Z. ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego rozpoznania, nadto wniosła o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (art. 227 kpc) nie są obarczone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd Apelacyjny przyjmuje zatem wskazanie ustalenia za własne, dzieląc również ich ocenę jurydyczną, przeprowadzoną w zgodzie z dyrektywami zawartymi w art. 233 § 1 kpc.

Zarzut apelacji forsujący tezę o zaspokojeniu wierzytelności powoda nie jest zasadny, albowiem materiał zebrany w sprawie nie dostarczył dowodów na wskazaną okoliczność. Ciężar dowodu spoczywał zaś na stronie pozwanej, zgodnie z art. 6 k.c.

W tym miejscu odnotować należy, że w istocie było tak, jak podnosi skarżąca, iż część długu została zaspokojona przez pozwanych T. i J. S. oraz ich syna P. S., co obrazują wyliczenia złożone na k. 293-296. Jednakże stanowisko pozwanej, jakoby uiszczone wpłaty nie zostały zaliczone na poczet długu nie zasługuje na aprobatę w sytuacji, gdy wpłaty pochodzące głównie od P. S. w dokumentach finansowych opisywane były oznaczeniem „za paszę”. Powód wyjaśniał, że były to rozliczenia z tytułu bieżącego zakupu paszy i zgodne z konkretnymi fakturami, bowiem po wydaniu nakazów zapłaty, będących źródłem dochodzonej wierzytelności, strony kontynuowały współpracę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, z tym, że powód sprzedawał paszę za uprzednim otrzymaniem ceny sprzedaży, asekurując się w ten sposób przed ewentualną stratą, którą wcześniej poniósł w kontaktach handlowych z P. S.. Pozwani natomiast nie przedstawili żadnych dowodów, które uzasadniałyby ich stanowisko o zaspokojeniu wierzytelności powoda. I choć mają rację, gdy twierdzą, że wpłacili ponad 300 000 zł na rzecz powodowej spółki - bo rzeczywiście wpłaty dokonane na poczet zadłużenia wynikającego z nakazów zapłaty jak i wpłaty związane z bieżącą działalnością handlową opiekują na taką sumę - to jednak zaakcentowania wymaga okoliczność, że wpłaty dotyczą dwóch obszarów zobowiązań: zaległych (wynikających z nakazów zapłaty) i bieżących (powstałych w ramach realizowania bieżących zamówień).

Wiążący się z tym zarzut naruszenia art. 451 § 3 kc, w którym skarżąca prezentuje stanowisko o wadliwym niezarachowaniu wpłat dokonanych przez dłużników T. i J. S. na rzecz powodowej spółki, na poczet długu najdawniej wymagalnego, czyli wierzytelności, której ochrony domaga się powódka w niniejszym postępowaniu, trzeba zatem uznać za chybiony. Wbrew wywodom skarżącej, wpłaty czynione na poczet zaległości wynikających z nakazu zapłaty i wyroku były bowiem zaliczone prawidłowo, zaś wpłaty bieżące, będące zapłatą za kupowaną na bieżąco paszę,

uiszczone przed jej dostarczeniem, były rozliczeniami innego rodzaju i nie pozostawały w związku z zaległościami będącymi przedmiotem sporu.

W tej sytuacji, nie sposób zaaprobować poglądu apelacji o nierozważeniu przez Sąd Okręgowy istoty sprawy.

Naruszenia przepisu art. 527 § 1 kc skarżąca upatruje także i w tym, że na skutek zawarcia przez J. i T. S. z córką M. Z. umowy darowizny nieruchomości w dniu 12 kwietnia 2012 r. nie doszło do pokrzywdzenia powódki jako wierzyciela, bowiem ze względu na brak możliwości uzyskania klauzuli wykonalności uprawniającej do prowadzenia egzekucji z majątku wspólnego małżonków S., wierzyciel nie był uprawniony do prowadzenia egzekucji z darowanej przez wyżej wymienionych nieruchomości, co w konsekwencji skutkuje brakiem możliwości wystąpienia pokrzywdzenia po stronie wierzyciela.

Z powyższym zarzutem nie sposób się zgodzić. Powód wprowadzić nie mógł uzyskać klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika w stosunku do prawomocnych orzeczeń wydanych przeciwko T. oraz J. S. na podstawie poręczenia weksli in blanco, albowiem T. i J. S., dokonywali poręczenia wekslowego bez zgody drugiego małżonka. Jednakże na podstawie art. 52 § 1a kro, wierzyciel jest uprawniony do żądania ustanowienia rozdzielności majątkowej małżeńskiej, w ten sposób mogąc uzyskać zaspokojenie z udziałów każdego z dłużników we współwłasności nieruchomości. Innymi słowy, powodowa spółka była uprawniona do wszczęcia egzekucji z przedmiotowej nieruchomości w stosunku do udziałów każdego ze współwłaścicieli po uprzednim uzyskaniu orzeczenia znoszącego wspólność majątkową małżeńską dłużników, co jej uniemożliwiono na skutek darowania nieruchomości osobie trzeciej, a co wyklucza tezę skarżącej o braku pokrzywdzenia wierzyciela, skoro na skutek pomniejszenia majątku dłużnicy stali się niewypłacalni w większym stopniu. Sąd Okręgowy, przywołując pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 12 maja 2011r., III CZP 15/11 zasadnie stwierdził, że wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 kc uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego, nawet gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 k.r.o.

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 527 § 1 kc w zw. z art. 532 kc. Bezzasadnie skarżąca podważa bowiem prawidłowość oceny stanu majątkowego dłużników w związku z dokonaniem zaskarżonej czynności, kwestionując wnioski odnośnie do ziszczenia się w niniejszej sprawie przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela, także w kontekście przyjęcia dla badania wypłacalności dłużników T. i J. S. kolejności zaspokajania ich wierzycieli w sytuacji uwzględnienia skargi pauliańskiej.

W tym miejscu nieodzownych jest kilka uwag natury ogólnej. Sytuację, gdy czynność prawna dłużnika dokonana jest z pokrzywdzeniem wierzyciela określa § 2 art. 527 k.c. W przepisie tym ustawodawca wiąże pokrzywdzenie wierzyciela z niewypłacalnością dłużnika. O pokrzywdzeniu wierzyciela może być mowa wówczas, gdy dłużnik wskutek dokonania czynności stanie się niewypłacalny przynajmniej w większym stopniu niż był przed jej dokonaniem. W orzecznictwie i w doktrynie podkreśla się, że pokrzywdzenie powstaje na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, ale także utrudnienia lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela. (tak przykładowo SN w wyroku z dnia 14 lutego 2008r., II CSK 503/07, Lex nr 496375 oraz w orzeczeniu z dnia 28 listopada 2001r., IV CKN 525/00, niepubl.). Ujmując rzecz inaczej, „o niewypłacalności dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. decydować powinien nie tyle rachunkowy bilans składników majątku dłużnika, co faktyczna możliwość zaspokojenia przez wierzyciela całej wierzytelności” (tak M. Pyziak – Szafnicka w: System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna, pod red. A. Olejniczaka, Warszawa 2009r., s. 1249). Chodzi więc o taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona na podstawie przepisów postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzycielowi poszukującemu ochrony (tak M. Pyziak – Szafnicka, op. cit., s. 1252, tak też W. Popiołek w: Kodeks cywilny komentarz, pod red. K. Pietrzykowskiego, Warszawa 2005r., tom II, s. 190). Jednomyślnie też wskazuje się w orzecznictwie, iż stan niewypłacalności musi istnieć tak w chwili wystąpienia ze skargą paulińska, jak i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela, odpowiednio do art. 316 § 1 k.p.c. (tak SN w wyrok z dnia 27 lutego 2009r., V CSK 309/08, Lex nr 603191 oraz cytowanym wyroku z dnia 14 lutego 2008r. i orzeczeniach przywołanych w jego uzasadnieniu).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt okoliczności badanej sprawy stwierdzić trzeba, że niewypłacalność dłużników w chwili wystąpienia powoda ze skargą pauliańską została potwierdzona zgromadzonym materiałem dowodowym. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że w dacie dokonania darowizny na rzecz córki, J. S. nie posiadali innego majątku poza nieruchomością, położoną w miejscowości K. i P., gm. W. o powierzchni 5,84 ha, o wartości – w ocenie dłużnika-200.000 zł, obciążonej hipoteką umowną w kwocie 210.000 zł na rzecz (...) S. A. w D. z tytułu umowy pożyczki z dnia 5 października 2011r. W toku egzekucji komorniczej dokonano sprzedaży części tej nieruchomości za kwotę 77.000 zł, z której 51.838,08 zł przyznano wierzycielowi hipotecznemu tytułem zaspokojenia należności głównej, zaś powód nie uzyskał żadnej kwoty. Zadłużenie J. i T. S. wobec pozostałych wierzycieli, poza powodem i (...) S.A. w D., wynosiło ponad 150.000 zł, zaś w stosunku do powoda ponad 200 000 zł, co wynika z opisanych w zaskarżonym wyroku chronionych wierzycielności.

W sytuacji zatem, gdy z majątku T. i J. S. po dokonaniu darowizny na rzecz córki i częściowym zaspokojeniu wierzyciela hipotecznego pozostała w ich własności jedynie nieruchomość o wartości około 120 000 zł, nie sposób uznać, jak chciałaby skarżąca, że nie doszło do pokrzywdzenia powodowej spółki, skoro na skutek zdziałanej darowizny pogłębił się stan niewypłacalności J. S. i T. S., bowiem z posiadanego przez nich majątku powodowa spółka nie uzyskałaby zaspokojenia swoich wierzycielności, przekraczających 200 000 zł. Bez znaczenia w tym kontekście pozostaje zarzut dotyczący badania kolejności zaspokajania wierzycieli małżonków S. w sytuacji uwzględnienia skargi paulińskiej.

Zarzut naruszenia art. 532 kc jest o tyle niezasadny, że przywołany przepis kształtuje kolejność pierwszeństwa w zaspokajaniu się danego wierzyciela, przy czym chodzi o wierzyciela, którego dłużnikiem jest osoba zbywająca przedmiot na rzecz osoby trzeciej. Wówczas dany wierzyciel ma pierwszeństwo w zaspokojeniu się przed wszystkimi wierzycielami, w tym również uprzywilejowanymi wierzycielami osoby trzeciej. Do momentu zaspokojenia się wierzyciela, wierzyciele osoby trzeciej nie mają "dostępu" do tego majątku.

Niezasadnym okazał się również zarzut naruszenia art. 98 § 1 kpc. Po stronie pozwanej należy dopatrywać się współuczestnictwa formalnego w sytuacji, gdy pozwani T. i J. S. nie byli legitymowani biernie do występowania w tej roli procesowej. Każdy ze współuczestników formalnych ponosi własne koszty postępowania. W stosunku do wygrywających pozwanych T. i J. S. Sąd Okręgowy zasadnie zatem obciążył powoda kosztami postępowania w całości, zaś w stosunku do przegrywającej proces powódki, nałożył na nią obowiązek zwrotu kosztów powodowi.

Reasumując, Sąd Okręgowy trafnie wywiódł, iż w okolicznościach niniejszej sprawy zachodzi konieczny w świetle art. 527 § 1 k.c. związek między zaskarżoną czynnością, niewypłacalnością dłużnika i w konsekwencji pokrzywdzeniem powoda, jako wierzyciela.

Z przedstawionych rozważań wynika, iż wszystkie z zarzutów apelacji dotyczących rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu okazały się chybione. Stosownie więc do opisanego rezultatu kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.